

ÚPRAVA PLÁNĚ LETENSKÉ.

Napsal VLADIMÍR ZÁKREJS.

I.

Naše širší veřejnost přechází dosti netečně veledůležité technické podniky komunální a veřejné vůbec. Je to přirozeno, ježto naše žurnalistika snad bezvýjimečně nemá odborných recesentů o věcech technických, a také proto, že naše žurnály otiskují jenom články někdy až křiklavě strannické, když i věc sama jest nad stranami.

Tak tedy pokusíme se sami vysvětliti velmi zajímavý a velmi důležitý projekt úpravy pláně letenské, a to s hlediska ryze ideového a co nejstručněji.

II.

Poučná jest historie letenského průkopu.

Jest dokladem, kterak průběhem 10 let se myšlenka rozšiřuje do šířky i do hloubky; kterak polemikami a boji přichází se na nové a nové ohledy, jichž třeba šetřiti.

R. 1897 předložil p. prof. Jan Koula radě městské král. hlav. města Prahy náčrtky svého projektu na prokopání letenské pláně ve směru hlavní třídy asanační.

Volné Směry (roč. II., str. 140) psaly tehdy:

»Důvody estetické pro podnik tento nemluví a také nikdo o nich se nezmiňoval. Zůstává stále při tom, že proti mluví i důvody finanční, pro uváděny výhody komunikační, výhody plynoucí ze získání materiálu pro obor asanační a poukazování na příští čtvrt villovou na pláni letenské. Doufáme pak, že ony důvody finanční pohtbí konečně projekt průkopu, podniknutého ne na okrasu, ale k vyvolání nemožné čtvrti villové; pravíme nemožné, ač-li by Praha nechtěla z polovic zdarma pozemky ty bohatým soukromníkům věnovati.«

Nedlouho na to pak psaly Volné Směry v roč. III. str. 41 s ironií, již dnes již nechápeme, že staroměstský klub občanský volá o proražení této hlavní asanační třídy, o brzké vystavění mostu a prokopání Letné (»Jelikož vtipné hlavy ukázaly, že tak široká ulice vedena býti nemá jen ku běhu vltavskému, nýbrž že pokračovati musí mostem a přímou do kopce vedenou silnicí«) a to žádá proto, aby se dlouhá asanační ulice náležitě protáhla, aby Vinohradští nejkratší cestou dostali se do Bubenče a Bubenečtí do Prahy, za třetí proto, aby zdravý vzduch z Letné a Stromovky provětrával náměstí Staroměstské.

To bylo v době nejprudších bojů o starou Prahu.

V roce 1901 byla vypsána veřejná soutěž na úpravu pláně letenské. Porota však nedošla k jednotnému úsudku. Minorita rozhodla se pro serpentinu po stráni letenské k Hanavskému pavillonu, majorita rozhodla se pro přímou komunikaci otevřeným průkopem.

A skutečně r. 1906 bylo rozhodnuto pro přímé spojení.

Názorný obraz pláně letenské, kde všechny důsledky na modelech mohly býti sledovány, podala veřejná výstava pořádaná ve stavebním úřadě obce pražské 2.—9. února letošního roku.

III.

Přímou komunikaci ve směru třídy asanační bude učiněn rozhodný krok ve vývoji komunikací Velké Prahy.

Připojujeme plánek, na němž můžeme dobře sledovati, jaké účinky bude mítí vhodné spojení letenské pláně s okolím Letné, jež sama leží téměř ve středu Velké Prahy.

Vidíme taktéž, že tato nákladná úprava nemá smyslu, měla-li by sloužiti v prvé řadě jenom potřebě Letné, neboť spojení s Letnou samotnou bude vždy nepříznivé.

Důsledkem vhodných komunikací jest, že vzdálenosti se zkracují; co se našim otcům zdálo býti celodenním výletem, jest dnes přiblíženo téměř ná dosah ruky. Tak před našima očima rozšiřuje se znenáhla obraz vzrůstajícího velkoměsta.

Letná leží ve středu mezi oblastmi různého charakteru, na křížení dvou směrů, od západu k východu spojuje Holešovice s Hradčany a Břevnovem, a od severu k jihu spojuje Staroměstské náměstí s Bubenčí, Trojou a Podbabou.

Sluší však dále uvážiti důsledky, jež vyplývají z otevření Staroměstského náměstí třídou asanační. K tomu možno citovati z roč. I. časopisu Krása Našeho Domova č. 9. slova arch. A. Engla: »Rozbořením Křenova domu, když již před tím celá severní strana náměstí úplně se změnila, rozumí se, že ne na prospěch věci, zpečetěn byl vlastně osud tohoto prostoru tolik

slaveného pro klasickou jeho uzavřenost. Ústí-li ulice 24 m. široká do náměstí, musí míti přirozeně pokračování na jiné jeho straně. Řeka, jež protéká jezerem, má zajisté odtok při nejmenším téže mohutnosti, jaké byl přítok, ať již se sprostředkuje jedním či několika rameny.»

V tomto našem uvažovaném případě vynutí si předpokládaný nejčilejší proud komunikační směrem od Letné své pokračování k Václavskému náměstí a tudy k Vinohradům. Na dolejší konci Václavského náměstí nastane tedy křížení s druhou komunikací, spojující Karlín a nový most u Národního divadla. U vrchu petřínského se komunikace rozděluje na Malou Stranu a Smíchov. Přímé pokračování jest — na pohled nezadržitelně — zmařeno vysokým Petřínem. Lze si tudíž tyto hlavní tepny komunikační představití dvojítm křížením.

Pokusili jsme se v hlavních rysech vylíčiti hlavní důsledky projektovaného průkopu; naproti tomuto ideovému významu průkopu jsou detaily provádění podružného významu. Tak spor o to, má-li býti průkop v celé šířce proveden až k řece a přemostěn, či má-li se prorazití stráž letenská tunelem, má význam druhořadý; ovšem již předem zásadně rozřešený pro toho, kdo hájí dva stěžejné principy výstavby města: neznásilňovati přírodu a ukončiti důležitá a přímá ulice prospektem.

S několika stran možno dnes pozorovati, jak by se v obou případech zjev Letné změnil: s náměstí Staroměstského a celé asanační třídy, s mostu Karlova a s nábřeží Staroměstského. Budeme tedy se zájmem sledovati výsledek veřejné soutěže, jež bude vypsána na úpravu vstupu do průkopu letenského. Tak myšlenka původně jen ideově vyjádřená dostává znenáhla svoji konečnou podobu; není závadou, že trvalo to delší dobu; jest nám alespoň nyní patrné, že bude třeba, aby architektonické vyjádření velkolepého podniku komunikačního odpovídalo vnitřnímu významu a požadavkům doby.

Profesoru J. Koulovi přísluší zásluha, že první reálně zpracoval myšlenku přímé komunikace na stráž letenskou, ji hájil a propagoval.

IV.

Pravili jsme, že jedna z důležitých komunikací přes Příkopy a Ferdinandovu třídu naráží po přechodu nového mostu na překážku zdánlivě nezadržitelnou — vrch petřínský. Dnes, po uvolnění kasáren újezdských a fortifikací petřínských, prodlužme si na mapě tuto linii. Pozorujeme, že po překonání svahu Petřína možno cestu rozdělití na tři proudy: na Pohotelec, směrem přímým a do katastru obce smíchovské.

Jest patrné, že by provedením komunikace po stráni petřínské získaly nesmírně dosud pusté pláně za Strahovskými lomy i také obce vzdálenější, že by tudy vedoucí komunikací na vždy býti mohla uchována střední část Malé Strany od komunikací, jež ulice rozšiřují a tím připravují staré Praze neodvratnou záhubu, a že poskytuje nám možnost v této východní části města, ideálně položené a vzdálené ode všech podniků továrních, založiti celé krásné město — snad i město v zahradách — v nejbližší blízkosti vnitřní Prahy.

Tato komunikace jest proveditelná s hlediska technického, bez kouře a hluku, silou elektrickou a při šetření všech požadavků estetických; spojena se vstupem do zahrad petřínských a Kinského jest mohutným a užitečným prospektem třídy Ferdinandovy a ulice Chotkovy.

Provedení technické má na mysli zřídit elektrický výtah pro vozy a po-
hyblivé chodníky pro pěší a zbývá jen provést finanční kalkulaci, vypočítati
příslušný náklad a dle toho odhadnouti komplex pozemků ve směru této
komunikace ležící, z jehož pozdějšího prodeje dala by se potřebná suma
k provedení vyzískati. Neboť musí býti ideálem komuna, jež má absolutní
moc právní a finanční rozhodovati o každém jednotlivém majetku, aby dis-
posice s ním děla se na prospěch celku.

Snad se náš projekt zdá býti bláhový, jako se zdál kdysi býti bláhovým
projekt prokopání Letné. Nedoufáme, že by k uskutečnění jeho v dohledné
době došlo; jest však možný i užitečný.

V.

Jak patrně, jest náš článek příspěvkem k šíření známostí o moderních
snahách k vytvoření novodobého velkoměsta. Jest v tom něco překva-
pujícího a ohromujícího, pomyslíti na léta sedmdesátá, kdy stála ještě stará
Praha ve vsí své tragické opuštěnosti, a na dobu dnešní, kdy rozvojem sta-
vebního ruchu, podmíněným rozmnožením obyvatelstva, pokrývají se prostory
kolem Prahy činžovními domy, rostou do šíře a pohlucují dřívější samoty
a vesnice. Naproti tomu jsme si však dobře vědomi toho, že moderní obce
podobati se musí prozíravému obchodníkovi, jež nespouští se zřetele, že své
působíště jednou rozšíří, jež však neotevře hned z počátku celou řadu
krámů, jež by zůstávaly prázdný a jež by mu přinášely jenom žal a fi-
nanční zkázu.